

HOOFDSTUK 18

LESSEN VOOR EUROPA

Wat Europa kan leren van de periode 2015–2029

Inleiding

Het Trump-Dossier 2015–2029 gaat formeel over de Verenigde Staten.

Maar voor Europese lezers is de belangrijkste vraag misschien niet wat er in Amerika gebeurde.

De belangrijkste vraag is:

Welke lessen kan Europa hieruit trekken?

De ontwikkelingen van de afgelopen jaren hebben laten zien dat politieke, economische en geopolitieke zekerheden niet vanzelfsprekend zijn.

Veel aannames die decennialang als vaststaand werden beschouwd, bleken minder zeker dan gedacht.

Voor Europa was dit een periode van bewustwording.

Een periode waarin oude zekerheden werden heroverwogen en nieuwe strategieën noodzakelijk werden.

Dit hoofdstuk vat de belangrijkste lessen samen.

Niet als politieke aanbevelingen, maar als historische observaties die relevant kunnen zijn voor de toekomst van Europa.

18.1 Democratie Is Sterk, Maar Ook Kwetsbaar

Gedurende lange tijd werd in veel Europese landen aangenomen dat democratische instituties vanzelfsprekend waren.

De gebeurtenissen tussen 2015 en 2029 lieten echter zien dat zelfs gevestigde democratieën onder druk kunnen komen te staan.

Factoren zoals:

- polarisatie;
- wantrouwen;
- desinformatie;
- sociale media;
- economische onzekerheid;

kunnen de kwaliteit van democratisch bestuur beïnvloeden.

Les voor Europa

Democratie vereist voortdurend onderhoud.

Vrije verkiezingen alleen zijn niet voldoende.

Ook nodig zijn:

- onafhankelijke rechtspraak;
- vrije pers;
- maatschappelijk vertrouwen;
- actieve burgers.

Democratie is geen eindpunt.

Het is een voortdurend proces.

18.2 Economische Afhankelijkheid Creëert Risico's

De afgelopen jaren maakten duidelijk hoe afhankelijk economieën kunnen worden van externe partners.

Voorbeelden waren zichtbaar op het gebied van:

- energie;
- grondstoffen;
- technologie;
- halfgeleiders;
- farmaceutische producten.

Wanneer geopolitieke spanningen toenemen, kunnen deze afhankelijkheden kwetsbaarheden worden.

Les voor Europa

Economische efficiëntie is belangrijk.

Maar strategische weerbaarheid is minstens zo belangrijk.

Diversificatie van leveranciers en partners vermindert risico's.

Niet alle afhankelijkheid is problematisch.

Maar overmatige afhankelijkheid kan geopolitieke kwetsbaarheid creëren.

18.3 Defensie Kan Niet Volledig Worden Uitbested

Sinds het einde van de Koude Oorlog vertrouwden veel Europese landen sterk op Amerikaanse militaire bescherming.

De oorlog in Oekraïne en discussies over de toekomst van de NAVO maakten duidelijk dat deze situatie niet vanzelfsprekend is.

Zelfs wanneer bondgenootschappen sterk blijven, blijft een fundamentele vraag bestaan:

Wat gebeurt er als prioriteiten veranderen?

Les voor Europa

Sterke bondgenootschappen blijven essentieel.

Maar bondgenootschappen zijn geen vervanging voor eigen capaciteit.

Europa heeft geleerd dat:

- defensie-investeringen;
- militaire productie;
- strategische planning;

onderdeel zijn van nationale en Europese veiligheid.

18.4 Energiezekerheid Is Nationale Veiligheid

Misschien geen enkel onderwerp heeft Europa sterker wakker geschud dan energie.

De energiecrisis na de Russische invasie van Oekraïne liet zien hoe kwetsbaar moderne economieën kunnen zijn.

Energie beïnvloedt:

- industrie;
- huishoudens;
- inflatie;
- concurrentievermogen;
- geopolitieke onafhankelijkheid.

Les voor Europa

Energiebeleid is niet alleen klimaatbeleid.

Het is ook:

- veiligheidsbeleid;
- economisch beleid;
- industriebeleid.

Een land dat zijn energievoorziening niet kan garanderen, loopt strategische risico's.

18.5 Desinformatie Is Een Strategisch Wapen

De digitale revolutie heeft enorme voordelen gebracht.

Maar zij heeft ook nieuwe risico's gecreëerd.

Informatie kan tegenwoordig:

- sneller worden verspreid;
- eenvoudiger worden gemanipuleerd;
- moeilijker worden gecontroleerd.

Buitenlandse actoren, politieke bewegingen en commerciële belangen kunnen allemaal invloed proberen uit te oefenen op publieke opinie.

Les voor Europa

De bescherming van democratie vereist ook bescherming van het informatie-ecosysteem.

Dat betekent onder andere:

- mediawijsheid;
- transparantie;
- kwaliteitsjournalistiek;
- digitale weerbaarheid.

De strijd om informatie is een strategische uitdaging geworden.

18.6 Klimaatbeleid Vereist Politieke Stabiliteit

De energietransitie is een project van meerdere decennia.

Investerders en bedrijven hebben behoefte aan:

- voorspelbaarheid;
- consistente regelgeving;
- langetermijnvisie.

Wanneer politieke koerswijzigingen voortdurend plaatsvinden, ontstaat onzekerheid.

Les voor Europa

Succesvol klimaatbeleid vraagt niet alleen technologische innovatie.

Het vraagt ook:

- bestuurlijke continuïteit;
- maatschappelijk draagvlak;
- politieke stabiliteit.

Klimaatdoelen worden uiteindelijk gerealiseerd door stabiele instellingen.

Niet door tijdelijke politieke slogans.

18.7 Internationale Samenwerking Blijft Noodzakelijk

Een van de opvallendste lessen van de afgelopen jaren is dat vrijwel geen enkel groot probleem nationaal kan worden opgelost.

Dat geldt voor:

- klimaatverandering;
- migratie;
- handel;
- cyberveiligheid;
- pandemieën;
- internationale veiligheid.

Zelfs grote landen blijven afhankelijk van samenwerking.

Les voor Europa

Internationale samenwerking is geen teken van zwakte.

Zij is vaak een noodzakelijke voorwaarde voor succes.

De uitdaging ligt niet in de keuze tussen nationale belangen en internationale samenwerking.

De uitdaging ligt in het combineren van beide.

18.8 De Opkomst Van Strategische Autonomie

Een centraal Europees thema werd steeds vaker:

strategische autonomie.

Dit betekent niet volledige onafhankelijkheid.

Het betekent:

- minder kwetsbaarheid;
- meer keuzevrijheid;
- grotere weerbaarheid.

Europa begon na te denken over:

- eigen defensiecapaciteit;
- technologische onafhankelijkheid;
- energiezekerheid;
- kritieke grondstoffen.

Deze ontwikkeling zal waarschijnlijk nog decennialang doorwerken.

18.9 De Waarde Van Betrouwbare Partners

De periode 2015–2029 liet ook zien hoe belangrijk betrouwbare partners zijn.

Voor Europa werden relaties met onder andere:

- Canada;
- Noorwegen;
- Japan;
- Australië;
- democratische partners wereldwijd;

steeds belangrijker.

Les voor Europa

Veerkracht ontstaat niet alleen door zelfvoorziening.

Zij ontstaat ook door sterke netwerken van betrouwbare partners.

18.10 Een Nieuwe Europese Volwassenheid

Misschien is de belangrijkste verandering niet economisch of militair.

Misschien is zij psychologisch.

Europa begon steeds vaker te erkennen dat het meer verantwoordelijkheid moet nemen voor zijn eigen toekomst.

Dat betekent:

- strategisch denken;
- investeren in weerbaarheid;
- langetermijnplanning;
- gezamenlijke besluitvorming.

De periode 2015–2029 kan daardoor worden gezien als een moment waarop Europa politiek volwassener werd.

Analyse: Wat Was De Grootste Europese Les?

Alle lessen uit dit hoofdstuk leiden uiteindelijk naar één centrale conclusie.

Gedurende tientallen jaren kon Europa relatief comfortabel opereren binnen een stabiele internationale orde.

Die stabiliteit wordt minder vanzelfsprekend.

Daardoor wordt weerbaarheid belangrijker.

Niet uit pessimisme.

Maar uit realisme.

Historische Betekenis

Historici zouden later kunnen concluderen dat de periode 2015–2029 voor Europa vergelijkbaar was met eerdere kantelpunten zoals:

- 1945;
- 1989;
- de invoering van de euro.

Niet omdat dezelfde gebeurtenissen plaatsvonden.

Maar omdat Europa opnieuw werd gedwongen zijn plaats in de wereld te heroverwegen.

Conclusie

De lessen van deze periode zijn niet uitsluitend Amerikaans.

Zij zijn Europees.

En in veel opzichten mondiaal.

Europa leerde dat:

- democratie bescherming vereist;
- afhankelijkheid risico's creëert;
- veiligheid investeringen vraagt;
- energie geopolitiek is;
- informatie een strategisch strijdtoneel is;
- klimaatbeleid stabiliteit vereist;
- samenwerking noodzakelijk blijft.

Deze lessen zullen waarschijnlijk nog vele jaren relevant blijven.

De Zeven Kernlessen Voor Europa

- 1. Democratie is kwetsbaar.**
 - 2. Economische afhankelijkheid creëert risico's.**
 - 3. Defensie kan niet volledig worden uitbesteed.**
 - 4. Energiezekerheid is nationale veiligheid.**
 - 5. Desinformatie is een strategisch wapen.**
 - 6. Klimaatbeleid vereist politieke stabiliteit.**
 - 7. Internationale samenwerking blijft noodzakelijk.**
-

Kernvraag

Zal Europa de lessen van 2015–2029 gebruiken om sterker, zelfstandiger en weerbaarder te worden, of zal het wachten tot een volgende crisis opnieuw duidelijk maakt wat er op het spel staat?

Het antwoord op die vraag kan bepalend zijn voor de positie van Europa in de wereld van de 21e eeuw.

Hoofdstuk is samengesteld door ChatGPT ai in samenwerking en opdracht van BridgeThuis Thijs